

TÁRSADALMI MINIMUM 2017-BEN MAGYARORSZÁGON

2018. május 31.

Policy Agenda 2016-óta, immáron harmadik éve számítja ki a létminimum összegét. Ez a mérőszám azt mutatja meg, hogy mekkora jövedelem szükséges egy háztartásnak ahhoz, hogy biztosíthassa tagjai számára a folyamatos életvitellel kapcsolatos szerény - a társadalom adott fejlettségi szintjén konvencionálisan megfelelőnek minősülő - szükségletek kielégítését. Az általunk is kimutatott létminimum tehát nem szegénységi küszöb, hanem olyan jövedelem, amely az alapvető szükségleteken túli igények kielégítését is lehetővé teszi.

Ezt kiegészítve 2018-ban immár közzéteesszük a társadalmi minimum értéket is. **A projekt támogatója a Friedrich Ebert Stiftung és a Magyar Szakszervezeti Szövetség.**

A létminimum-számítás 28 éves hazai gyakorlata egy sajátos normatív számítást alkalmaz, amely az élelmiszer-fogyasztás értékének meghatározására épül. A társadalmi minimum meghatározása során az 1990-1991-ben elfogadott definíciót vesszük alapul. Ez alapján a társadalmi minimum azt az értéket fejezi ki, amely szerény fogyasztási szintet jelent, az alapvető szükségletek kielégítésén felül, racionális gazdálkodás mellett olyan javak és szolgáltatások fogyasztására nyújt lehetőséget, amelyek a gazdasági, társadalmi, kulturális fejlettség adott szintjén már tömegigénnyé váltak. Ez a minimum némi átcsoportosítási, tartalék lehetőséget is ad rendkívüli esetekre.

A társadalmi minimum értékének meghatározása

A társadalmi minimum értékének meghatározását a létminimum számítás módszertani alapjaira építettük rá.

Egyrészt meghatározzuk, hogy különböző háztartások esetében mekkora a létminimum összege a vizsgált évben. Ezt követően meghatározzuk, hogy a létminimum felett élő háztartások esetében melyek tudnak megtakarítani az adott hónapban megszerzett jövedelmükből.

Annak érdekében, hogy ne torzítson aránytalanul a kapott mint, ezért feltétel továbbá az is, hogy a háztartás megtakarítási képessége ne legyen irreálisan nagy vagy kicsi. Ezért figyelmen kívül hagytuk a megtakarítással rendelkező és létminimum felett élő háztartások közül legalacsonyabb és legmagasabb megtakarítási összeget bevallók 5%-át. A kritériumoknak e kizárások után 2017-ben a háztartási költségvetési és életkörülmény felvételben részt vevők közül 2186 háztartás felelt meg. Ezen egységek képezték a társadalmi minimum meghatározásának háztartásállományát.

A 2017. évi számításainknál a társadalmi minimumértékek meghatározásához 2186 háztartást tudtunk figyelembe venni, ezek mintegy 934 ezer háztartást, ezekben 1 millió 698 ezer személyt reprezentálnak. Ez havi átlagban 199,8 milliárd Ft fogyasztási kiadást jelent. Az egy hónapra vonatkozó átlagos társadalmi minimum háztartásonként tehát 213,8 ezer Ft volt.

A háztartások, amelyek adatai ezeket az átlagos társadalmi minimum értékét adják, a társadalom e szintjén élő háztartásainak összességét képviselik. Közülük 1499 aktív, 671 nyugdíjas és 16 egyéb inaktív háztartás volt. Másképp vizsgálva ez 487 egyszemélyes háztartást, 949 több személyből álló, gyermek nélküli háztartást, 211 egy-, 120 két- és 31 három- vagy annál többgyermekes háztartást is jelent.

A társadalmi minimum számításunkba bekerült háztartások személyes kiadásai 27%-át költik élelmiszerre. A kiadások 19%-át fordítják lakásfenntartásra, amely utóbbinak 64%-át háztartási energia vásárlására (azaz az összes személyes kiadás 12%-át). Egyéb fogyasztásukban csaknem 11% a közlekedésre fordított összegek. Egészségügyre, testápolásra 5%-ot költenek, míg telefonálásra 7%-ot. Ruházkodásra 4% jut, oktatásra, művelődésre, szabadidő eltöltésére pedig 7%.

Az egyes háztartások és tagjaiknak súlyarányai

A különböző nagyságú, típusú háztartásokban természetesen a társadalmi minimum értékek különbözőek, differenciáltak.

A háztartásonként átlagosan 213,8 ezer Ft minimálisan szükséges összeg nem lehet egyaránt érvényes egy kis és egy nagy létszámú háztartásra, de ugyanúgy a fejenkénti 97,1 ezer Ft-os átlagérték sem. A differenciáláshoz a nemzetközi statisztikai gyakorlatot szem előtt tartva fogyasztási egység-kulcsokon (ún. ekvivalencia-skálán) alapuló számítás használható.

E kulcsszámokat alkalmazva az egy aktív korú személyből álló háztartás 1,00. Az egy aktív korú személyből és egy gyermekből álló 1,65, a két aktív korú személyből és két gyermekből álló négy személyes háztartás 2,90 fogyasztási egységnek felel meg ($1,00 + 0,65 = 1,65$; illetve $1,00 + 0,75 + 0,65 + 0,50 = 2,90$).

A háztartás első felnőtt személyét egy fogyasztási egységnek tekintjük, míg a háztartás többi személye egynél kisebb egységet képvisel. Ennek magyarázata, hogy a háztartásnak számos olyan kiadása van, ami nem függ a háztartástagok számától, vagy ha

van is összefüggés, az nem lineáris. Fogyasztási szükségletének megfelelően az aktív korúnál valamivel kisebb egységet képvisel a gyermek és az idős személy. A létminimum számítás körébe került háztartás nagysága jellemezhető a fogyasztási egységek számával.

2. tábla
A KSH létminimum-számításának
fogyasztási egység-kulcsszámjai
(ekvivalencia skála)

Aktív korúak háztartásai esetében		Nyugdíjas korúak háztartásai esetében	
Első felnőtt családtag	1,00	Első felnőtt családtag	0,90
Többi felnőtt családtag	0,75	További személyek	0,65
Első (0-14 éves) gyermek	0,65		
Második (0-14 éves) gyermek	0,50		
Harmadik és minden további (0-14 éves) gyermek	0,40		

A társadalmi minimum értéke

A 2017. évre elvégzett társadalmi minimum-számításunk 2186 háztartásállományára tehát – 1 millió 696 ezer fogyasztási egységet képviselt. Ennek az adatnak és e háztartások előbb idézett havi 199,8 milliárd Ft-os kiadási összegének egybevetéséből következően hányadosként adódott az átlagos érték. **2017-ben a létminimum egy fogyasztási egységre számított átlagos értéke havonta 117 720 Ft volt.**

A háztartástípusonkénti létminimum-értékeket a fogyasztási egységek háztartástípusonkénti száma és az egy fogyasztási egységre számított átlagos érték szorzata adja. A tipikus, azaz **két aktív korú személyből és két gyermekből álló háztartás létminimumértéke 341 388 Ft-nak felelt meg. E háztartásban az egy főre jutó átlagos létminimumérték 85 347 Ft volt.** A különböző háztartástípusokra érvényes egy főre számított értékek 2017-ben a 97,1 ezer Ft-os átlag körül, az 72,5 ezer és 117,7 ezer Ft közötti sávban szóródtak. (lásd 3.sz. tábla)

Az 1–2 személyes háztartások egy főre jutó értékei az átlagosnál nagyobbak, míg a többszemélyesekre kisebb értékek jellemzőek. Ez abból következik, hogy az utóbbiak esetében a rugalmatlan kiadások több személyre oszlanak meg, továbbá, hogy a gyermekek fogyasztása – globális összegét tekintve – a felnőttekéénél kisebb. Az egyes háztartásokban a létminimumérték és élelmiszer-normatíva hányados 3,42 - 4,82 között mozog. A legmagasabb értékek az egyszemélyes háztartásokra, a legalacsonyabbak az 5 fő felettiekre jellemzőek.

Becsléseink szerint **2017-ben e számított értékeknél alacsonyabb jövedelemből élt a lakosság 53%-a.**

3. tábla

Társadalmi minimum értékek a különböző háztartástípusokban, 2017

Háztartástípusok	Egy háztartásra	Egy főre	Fogyasztási egységek száma
	számított havi érték, forint		
	összesen	összesen	
Aktív korúak háztartásai			
1 felnőtt	117 720	117 720	1
1 felnőtt 1 gyermekkel	194 238	97 119	1,65
1 felnőtt 2 gyermekkel	253 098	84 366	2,15
2 felnőtt	206 010	103 005	1,75
2 felnőtt 1 gyermekkel	282 528	94 176	2,4
2 felnőtt 2 gyermekkel	341 388	85 347	2,9
2 felnőtt 3 gyermekkel	388 476	77 695	3,3
2 felnőtt 4 gyermekkel	435 564	72 594	3,7
3 felnőtt	294 300	98 100	2,5
3 felnőtt 1 gyermekkel	370 818	92 705	3,15
3 felnőtt 2 gyermekkel	429 678	85 936	3,65
3 felnőtt 3 gyermekkel	476 766	79 461	4,05
3 felnőtt 4 gyermekkel	523 854	74 836	4,45
Nyugdíjas korúak háztartásai			
1 személy	105 948	105 948	0,9
2 személy	182 466	91 233	1,55
3 személy	258 984	86 328	2,2

4. tábla

A társadalmi minimum értékek idősora

(forint/hó)

HÁZTARTÁSTÍPUSOK	2015	2016	2017
EGY HÁZTARTÁSRA SZÁMÍTVA			
AKTÍV KORÚAK HÁZTARTÁSAI			
1 FELNŐTT	112 127	112 135	117 720
1 FELNŐTT 1 GYERMEKKEL	185 010	185 023	194 238
1 FELNŐTT 2 GYERMEKKEL	241 073	241 090	253 098
2 AKTÍV KORÚ FELNŐTT	196 222	196 236	206 010
2 FELNŐTT 1 GYERMEKKEL	269 105	269 124	282 528
2 FELNŐTT 2 GYERMEKKEL	325 168	325 192	341 388
2 FELNŐTT 3 GYERMEKKEL	370 019	370 046	388 476
2 FELNŐTT 4 GYERMEKKEL	414 870	414 900	435 564
3 AKTÍV KORÚ FELNŐTT	280 318	280 338	294 300
3 FELNŐTT 1 GYERMEKKEL	353 200	353 225	370 818
3 FELNŐTT 2 GYERMEKKEL	409 264	409 293	429 678
3 FELNŐTT 3 GYERMEKKEL	454 114	454 147	476 766
3 FELNŐTT 4 GYERMEKKEL	498 965	499 001	523 854
NYUGDÍJAS KORÚAK HÁZTARTÁSAI			
EGYTAGÚ	100 914	100 922	105 948
KÉTTAGÚ	173 797	173 809	182 466
HÁROMTAGÚ	246 679	246 697	258 984

TOVÁBBI INFORMÁCIÓK:

A létminimum-számítás a Központi Statisztikai Hivatal Háztartási Költségvetési és Életkörülmény Adatfelvétel, naplóvezetés 2017. évi anonimizált adatállományának felhasználásával készült. A számítások és az azokból levont következtetések kizárólag a Policy Agenda, mint szerző szellemi termékei.

További módszertani információk kérhetőek: info@policyagenda.hu.

A kutatás a Friedrich Ebert Stiftung és a Magyar Szakszervezeti Szövetség támogatásával valósult meg.

.....